

**Samenwerkingsverband
Fryslân-Noard**

Met opn

Anti-pestprotocol

OPDC

December 2023

Inhoud

Inleiding	2
Wat is pesten?	2
Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders en verzorgers)	2
Preventieve aanpak	3
Anti-pestprotocol stap voor stap	3
Wanneer het pesten niet stopt	4
Bijlage 1: Tips ter voorkoming van digitale pesterijen	5
Bijlage 2: Vragen herstelgesprek	6

Vaststelling	Stafoverleg	23 november 2022
Geactualiseerd	Stafoverleg	6 december 2023
Publicatie	Website en intranet	
Evaluatiemoment	December 2026	
Documentverantwoordelijke	Teamleider OPDC	

Inleiding

In het Samenwerkingsverband Fryslân Noard wordt binnen het orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC) gewerkt vanuit de visie dat iedereen de moeite waard is en wordt gewaardeerd om wie hij/zij is, en om wat hij/zij kan en doet binnen zijn eigen mogelijkheden en de kaders van het OPDC. De pedagogische aanpak die gehanteerd wordt is onder meer gebaseerd op de principes van herstelrecht. We gaan daarbij uit van het principe: als jij pest plaats je jezelf buiten de groep en dat vinden wij vervelend, want we hebben jou er graag bij.

Het OPDC is een prettige leer- en werkgemeenschap als er aan een aantal uitgangspunten wordt gewerkt:

- Mensen worden nooit afgewezen, sommige uitingen van gedrag daarentegen heel duidelijk wel
- Het OPDC is een leuke, fijne plek waarvan je graag deel van uitmaakt.
- Leerlingen komen niet alleen om te “halen” maar hebben ook iets te “bieden”. Het OPDC zoekt naar manieren waarop leerlingen dat met plezier en inzet doen.
- Iedereen voelt zich gezien en gewaardeerd.
- Mensen beschikken over vaardigheden om met elkaar in gesprek te gaan, ook over zaken die niet goed lopen.
- De begeleiding is in staat en bereid verantwoordelijkheden bij de leerlingen te leggen op een manier die zij aankunnen.

Soms wordt er niet aan deze voorwaarden voldaan en wordt er toch gepest. Pestgedrag kan fysiek, (non)-verbaal en digitaal plaatsvinden (cyberpesten). Pesten vraagt om een duidelijke reactie. Dat houdt in:

- Iedereen binnen het OPDC verantwoordelijk is voor het signaleren en het optreden tegen pestgedrag (management, docenten, onderwijsondersteunend personeel, leerlingen en ouders).
- Binnen het OPDC is een antipestcoördinator.
- Het inschakelen van de mentor wordt niet opgevat als klikken.
- Personeel zorgt voor een veilige omgeving en treedt op een eenduidige manier op bij een vermoeden van pesten of tegen pesten, wanneer dat signaleerd wordt.
- Het OPDC heeft een duidelijk anti-pestbeleid, dit is vastgelegd in een anti-pestprotocol.
- De focus ligt op preventie in plaats van alleen reageren als er al gepest wordt.

Wat is pesten?

Pesten is een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen.

De drie kenmerken van pesten zijn:

- Het is doelbewust
- Het vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats
- Er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer

Hoe ziet pesten eruit?

- Non-verbaal pesten: buitensluiten, negeren
- Verbaal pesten: schelden beledigen, belachelijk maken, vernederen en discrimineren
- Fysiek pesten: bedreigen, slaan, schoppen etc.
- Digitaal pesten: stalken, vernederen, chanteren, laster, reputatieschade.
- Een combinatie van hier bovengenoemde vormen van pesten.

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders en verzorgers)

- Niet meer naar school willen.
- Thuis niet meer over school vertellen.
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.

- Slechtere resultaten op school dan eerder.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen of nachtmerries hebben.
- De verjaardag niet willen vieren.
- Niet buiten willen zijn.
- Niet alleen een boodschap durven doen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Zelf blessures veroorzaken om niet naar school te hoeven.

Preventieve aanpak

Om pesten te voorkomen, hebben we als OPDC een preventieve aanpak. Door onderstaande punten te hanteren, hopen we pesten zoveel mogelijk te voorkomen.

- 1) De docent bespreekt op een aantal vaste momenten in schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas aan de hand van de principes van het herstelrecht en TOPs!. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de docent in zijn groep de manier van omgaan met elkaar bij ongewenst gedrag. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- 2) De interne vertrouwenspersoon komt drie keer per jaar in de groep om de rol van de interne vertrouwenspersoon toe te lichten en te praten over veiligheid.
- 3) Elk kwartaal wordt in één of meerdere lessen aandacht besteed aan gewenste omgangsvormen vanuit het programma TOPs! Deze afspraken hangen zichtbaar in de lokalen.
- 4) Als een mentor daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd en wordt de coachingsmatrix gevolgd. (zie bijlage 3)
- 5) Van de gesprekken worden aantekeningen gemaakt, waarbij de bijdrage van de betreffende leerling opgenomen wordt in het eigen leerlingdossier.

Mocht er ondanks deze preventieve aanpak toch gepest worden, dan hanteren wij de volgende aanpak:

Anti-pestprotocol stap voor stap

- 1) Wanneer medewerkers een vermoeden hebben van pestgedrag door leerlingen, wordt dit vermoeden besproken met de mentor, docent en/of pedagogisch medewerker. De leerling kan ook zelf de stap nemen om aan de mentor, docent en/of pedagogisch medewerker te vertellen dat hij/zij gepest wordt. In beide gevallen is het van belang om in gesprek te gaan met de betreffende leerling door middel van een oriënterend gesprek. Tijdens dit gesprek maakt de mentor, docent en/of pedagogisch medewerker duidelijk dat hij/zij zich zorgen maakt en probeert erachter te komen wat er precies aan de hand is. Alles wordt gerapporteerd in het journaal.
- 2) De mentor, docent en/of pedagogisch medewerker informeert de ouders/verzorgers van het slachtoffer van het vermoeden en vertelt welke stappen er ondernomen gaan worden.
- 3) Wanneer het vermoeden klopt, is het van belang te achterhalen of de leerling weet wie de dader is. In samenspraak met de leerling wordt besloten hoe het gesprek met de pester wordt gevoerd. Wanneer het slachtoffer geen idee heeft wie de dader is, volgt overleg met de leerling over welke (andere) stappen gezet kunnen worden.

- 4) De mentor gaat het thema pesten behandelen in zijn klas. Vragen als wat is pesten, wat zijn de gevolgen van pesten kunnen aan de orde komen. De tips in bijlage 1 kunnen ook in de klas besproken worden, omdat elke leerling er iets aan kan hebben. In de klas kan er bijvoorbeeld een pesttest worden afgenomen.
- 5) Bij digitaal pesten krijgt het slachtoffer de extra tips die omschreven staan in bijlage 1.
- 6) De mentor houdt de ouders/verzorgers, teamleider en de andere betrokkenen op de hoogte.
- 7) De gebeurtenis en afspraken die gemaakt zijn, worden genoteerd in het journaal.
- 8) De mentor observeert of de afspraken van beide partijen worden nageleefd en organiseert, binnen een maand, een vervolgspraak met beide partijen. Blijkt het pestgedrag aan te houden, dan wordt er contact opgenomen met de teamleider. Deze pakt het probleem samen met de mentor verder aan.

Wanneer het pesten niet stopt

Wanneer de dader bekend is en de mentor signaleert dat het (digitaal) pestgedrag structureel en niet éénmalig is, wordt de teamleider ingeschakeld door de mentor.

1. De mentor plant een herstelgesprek met de dader, diens ouders/verzorgers, de teamleider en de mentor zelf.
2. Samen met de teamleider wordt een herstelgesprek gevoerd met de dader, diens ouders/verzorgers en de mentor. Tijdens dit gesprek worden ouders/verzorgers op de hoogte gesteld van de situatie. Samen met de ouders/verzorgers wordt gekeken naar de mogelijkheden om het probleem op te lossen.

Bij het voeren van het herstelgesprek (zie bijlage 2) volgt de mentor hierin de volgende principes:

- Herstelrecht legt de verantwoordelijkheid voor een goed leef- en werkklimaat zoveel mogelijk bij hen die er direct bij zijn betrokken.
- Het richt zich op gemeenschappelijke behoeften die alle leerlingen, leraren en ouders hebben: het prettig leven, leren en werken op een veilige school. Je kijkt naar wat je wél wilt, veel meer dan naar wat je wilt voorkomen.
- Iedereen wordt uitgenodigd een bijdrage te leveren aan de groep, de school en de wereld waarvan hij deel uitmaakt.
- Leerlingen die beschadigd zijn door anderen, kunnen hen vragen die schade te herstellen en worden daarin gesteund door het OPDC.
- Leerlingen die eronder gebukt gaan dat zij met hun gedrag anderen beschadigd hebben, worden aangemoedigd die schade te herstellen. Het OPDC ondersteunt hen hierbij.

Met dit alles werken we aan inclusie: het bij de groep betrekken en houden van iedereen.

3. Wanneer de dader onbekend is of niet durft te zeggen wie de dader is, heeft de mentor (eventueel samen met de teamleider) een gesprek met het slachtoffer en de ouders/verzorgers. Er wordt besproken welke stappen het slachtoffer en/of diens ouders/verzorgers al heeft/hebben ondernomen. Het slachtoffer spreekt eventueel zijn vermoedens uit over wie de dader kan zijn.
4. Wanneer de vermoedelijke dader een leerling van het OPDC is, onderneemt de mentor actie door individueel een gesprek aan te gaan met deze leerling, zonder dat het slachtoffer hierbij aanwezig is. Het vermoeden wordt uitgesproken waarna de dader de gelegenheid krijgt aan te geven of hij inderdaad de dader is. Wanneer dit het geval is dan wordt er vervolgens gehandeld zoals hierboven beschreven.
5. Bij ontkenning wordt het gesprek tussen dader en slachtoffer georganiseerd.
6. Als de dader onbekend is, kan de school geen verdere stappen ondernemen. We blijven wel in gesprek met ouders/verzorgers en slachtoffer. Ouders/verzorgers zouden bij digitaal pesten via de provider de dader kunnen achterhalen. De tips in bijlage 1 worden besproken met het slachtoffer en diens ouders/verzorgers.
7. Het slachtoffer kan eventueel contact opnemen met de interne vertrouwenspersoon wanneer hij/zij vindt dat het pestprotocol niet of onvoldoende is nageleefd en hier een klacht over heeft.

Bijlage 1: Tips ter voorkoming van digitale pesterijen

Geef het slachtoffer bij digitaal pesten in ieder geval de volgende tips:

- Gebruik altijd een nickname (schuilnaam).
- Geef nooit je adres, achternaam of 06-nummer.
- Chat alleen als je een ander kunt blokkeren.
- Blokkeer het mailtje (dan krijg je geen post meer van deze afzender).
- Zeg het thuis of op school.
- Verzamel bewijs door middel van screenshots.
- Laat je leerkracht of ouders bij de provider nagaan wie het bericht heeft verstuurd en een klacht indienen.
- Rapporteer het bij het desbetreffende sociale media kanaal.
- Reageer nooit zelf op zulke chats.
- Blokkeer personen waar je geen contact mee wil!
- Reageer nooit op berichten van kwetsende of seksuele aard.

Bijlage 2: Vragen herstelgesprek

Vragen voor de 'dader'

Vragen voor iemand die jou aanspreekt op je gedrag:

- Wat gebeurde er precies?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wie is of zijn er benadeeld? Hoe?
- Hoe ga je dat herstellen?

Vragen voor het 'slachtoffer'

Vragen voor iemand die benadeeld is door het gedrag van een ander:

- Wat gebeurde er precies?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wat is het ergste voor jou?
- Wat is nodig om dat te herstellen?

Wat zijn de behoeften van ieder die geschrokken en betrokken is?

Wat moet er gebeuren om dit goed af te ronden en verder te kunnen?

Herstelgerichte danspassen

© Expertisecentrum voor herstelrecht in het onderwijs.